

תחושת דחייה חברתית, חוסן והקשר לרווחה כללית בקרב אחיות בישראל בתקופת מגפת הקורונה

לבנה יעקובסון

ג'ולי בנבנישתי, שלי אשכנזי, איריס לבדוב, אורלי קולפק, פרופ פרדה דה קייזר

מהיכן הכל התחיל

· " אני לא רוצה שידעו שאני עובדת בקורונה, הם לא יתנו לי להיכנס לבית"

· איפה את עובדת בקורונה? אויי תתרחקי ממני

· הציעו לי לנהל מחלקת כתר.....לא סיפרתי בבית, בסוף החלטתי לוותר

הציבור מאמין כי עובדי בריאות הם נשאים של נגיף הקורונה
(Taylor;2020)

רקע למחקר

- מחלת הקורונה מתחילת 2020, הובילה למכלול של אתגרים פיזיים, פסיכולוגיים ונפשיים לצוות המטפל בבתי החולים ובקהילה.
- אחיות הן הסקטור הגדול ביותר של עובדי שירותי הבריאות, יותר שעות סביב מיטת המטופל – בסיכון גבוה ביותר להידבק בנגיף
- עובדים רפואיים בסין מדווחים על עבודה בלחץ גבוה עם סיכונים הדבקה, עבודת יתר, תסכול, אפליה, בידוד, המצב הקשה גורם לבעיות בריאות נפשיות כמו מתח, חרדה, תסמינים דיכאוניים, נדודי שינה, הכחשה, כעס ופחד.

תחושת בידוד חברתי

- עובדי בריאות רבים מאמינים שהם עלולים להדביק את משפחותיהם, ולכן נוקטו מרצון באמצעי הגנה קיצוניים כגון עזיבתם בתים ומשפחות ויישום בידוד חברתי נוקשה.
- בישראל הקונפליקט הפנימי שמרגישים אחיות בתקופת מגפת קורונה – מצד אחד מחויבות גבוהה לעבודה ומקצוע ומצד שני אי רצון ופחד להעביר לביתם זיהום קטלני.
- אחיות תיארו חשש של בני המשפחה מפני הדבקה. יש אחיות שמשפחותיהם ביקשו שלא יבואו הביתה מחשש שהם ידביקו בני המשפחה. לעומת זאת, מצופה מהאחות להמשיך לתפקד בעבודה.

רווחה כללית GENERAL WELL BEING

מגפת הקורונה השפיעה, על פי מחקרים, רווחתן הכללית של האחיות

- התפיסה הסובייקטיבית של הפרט את הרווחה שלו. משקפת את מצבו האישי והפנימי **הכולל חרדה, דיכאון, בריאות כללית, רווחה חיובית, שליטה עצמית וחיוניות**
- הרווחה הכללית כוללת גם **הבטים חברתיים** עד כמה אדם מרוצה מהרשת החברתית שלו, כך שדחייה חברתית או מצב של ריחוק חברתי עלולה להיות קשורה לירידה ברווחה
- מחקר שבדק איכות החיים של עובדי בריאות בתקופת מגפת אבולה מצא שעובדים שעסקו בטיפול ישיר של חולי אבולה דיווחו על רמות גבוהות יותר של בידוד חברתי מקבוצות האחרות (Lehmann et al 2016).

חוסן: כוח חיים מוטיבציוני

- תהליך דינאמי שיכול להיות מושפע מהסביבה, מגורמים חיצוניים, מהאדם והתוצאה ומשקף את היכולת של אדם להתאושש ממצוקה.
- החוסן מזהה **כחיוני לאחיות בעבודתם** היומיומית, שאחיות מעידות שהן נחשפות למצוקות אנושיות כחלק מחיי העבודה היומיומיות שלהן, וגורמי לחץ הקשורים לסייע לאחרים להתגבר על מצוקות (Tusaie & Dyer, 2004).
- חוסן מרכיב תודעתי שניתן לפתחו ככוח חיים מוטיבציוני
- נמצא שרמת החוסן קשורה לרמת הרווחה העצמית בקרב אחיות בכלל (Kim et al., 2019; Shaw, 2020; Yu et al., 2019) ובתקופת הקורונה בסין (Hu & Wang, 2019)

- חסר מידע על אוכלוסיית אחיות בישראל על תחושת בידוד חברתי/משפחתי בתקופת מגפת קורונה.
- חסר מידע על דרכי התמודדות ותחושת חוסן בקרב אחיות בארץ-שטיפלו בחולי קורונה ואלו שלא.
- בנוסף לא ידוע אם תחושת הדחייה החברתית משפיעה על רווחה כללית.
- חסר מחקרים על בדיקת קשר בין חוסן ורווחה כללית בתקופת פנדמיה.
- האם בידוד חברתי שחוו אחיות בתקופת פנדמיה השפיעה על רווחה עצמית או חוסן אישי.

מטרות המחקר

- לתאר רמת תחושת דחייה חברתית בקרב אחיות ישראל בתקופת מגפת הקורונה.
- לתאר את רמת החוסן הנפשי של אותן האחיות
- לתאר את רמת הרווחה הכללית של אותן האחיות
- לבדוק את הקשר בין חוסן, תחושת דחייה חברתית, ורווחה עצמית.
- האם החוסן שימש כמשתנה מתווך בין בידוד חברתי לרווחה כללית

דחייה חברתי

שאלון לבחינת חווית המטפל בתקופת הקורונה

שאלון זה פותח עבור מחקר זה על ידי קבוצת מנהלים ואחיות מחקר בהתבסס על הספרות העדכנית על סטיגמטיזם של עובדי שירותי בריאות

(Ramaci et al., 2020; Taylor et al., 2020).

השאלון כלל 14 שאלות בנות חמש נקודות בסגנון ליקרט. 11 שאלות התייחסו לתפיסה של המשתתף לגבי בידוד חברתית על ידי **עובדי בריאות אחרים, שותפים, בני משפחה, שכנים והציבור הרחב במהלך מגיפת COVID-19** (Cronbach Alpha = 0.86). ציונים גבוהים יותר משקפים רמות גבוהות יותר של תפיסות של דחייה חברתית.

שלוש שאלות נוספות תיארו את תפיסת ההערצה והתמיכה של המשתתפים מהציבור (Cronbach Alpha = 0.72)

חושב ציון כולל לבידוד חברתי

חוסן

היכולת להתאושש מאירועים או להתאושש מלחץ

The Brief Resilience Scale (Smith et al., 2008)

השאלון בנוי 6 שאלות בסולם Likert של 5 רמות, מ"מאד לא מסכים" עד "מסכים מאד".
ציונים גבוהים יותר משקפים רמות גבוהות יותר של חוסן פנימי.

בסקירת ספרות של 18 שאלונים אשר בדקו את המושג חוסן, שאלון זה יצא כתקף
ומהימן ומומלץ על ידי מחברי הסקר (Windle, Bennett & Noyes, 2011)

רווחה כללית: GENERAL WELL BEING (DUPUY;1996)

- הכלי, מהימן ותקף, מכיל 14 פריטים בסולם ליקרט (1-6 או ציון 1-10)
- השאלון כולל שאלות חיוביות ושליליות וציון גבוה יותר משקף תחושה חיובית יותר של רווחה כללית.
- הכלי מחולק לשישה ממדים כולל חרדה, דיכאון, בריאות כללית, רווחה חיובית, שליטה עצמית וחיוניות.

נקודות חיתוך:

0-60 מתארים מצוקה קשה,

61-72 היא מצוקה בינונית

73-110 משקף רווחה חיובית

McDowell and Newell (1996)

שאלון מאפיינים דמוגרפיים ותנאי עבודה

שאלון עבודה ומאפיינים אישיים:

גיל, מין, מצב משפחתי, מספר ילדים, דת, שנות ניסיון כאחות מוסמכת

שאלון תנאי עבודה והשכלה

מחלקת תעסוקה רגילה, אחוזי תעסוקה, רמת השכלה בסיעוד וסוג ההסמכה הפוסט-בסיסית.

עבודה בתקופת הקורונה: האם עברת ממחלקה האם שלך למחלקה אחרת? האם התנדבת לעבוד במחלקת קורונה? האם הנהלת בית החולים הציבה אותך במחלקת קורונה? היקף משרה בתקופת הקורונה?, האם בעקבות הקורונה אחוז המשרה שלך השתנה

שיטה

דגימה: 'כדור שלג' בין אוקטובר-דצמבר 2020 (שיא של הגל השלישי)

שאלון דיגיטלי הופץ באמצעות רשתות חברתיות של אחיות ברחבי ישראל. פייסבוק WHATSAPP, מיילים של העמותה, חברה הלאומית למחקר, Sigma Theta Tau, בתי ספר לסיעוד, אוניברסיטאות.

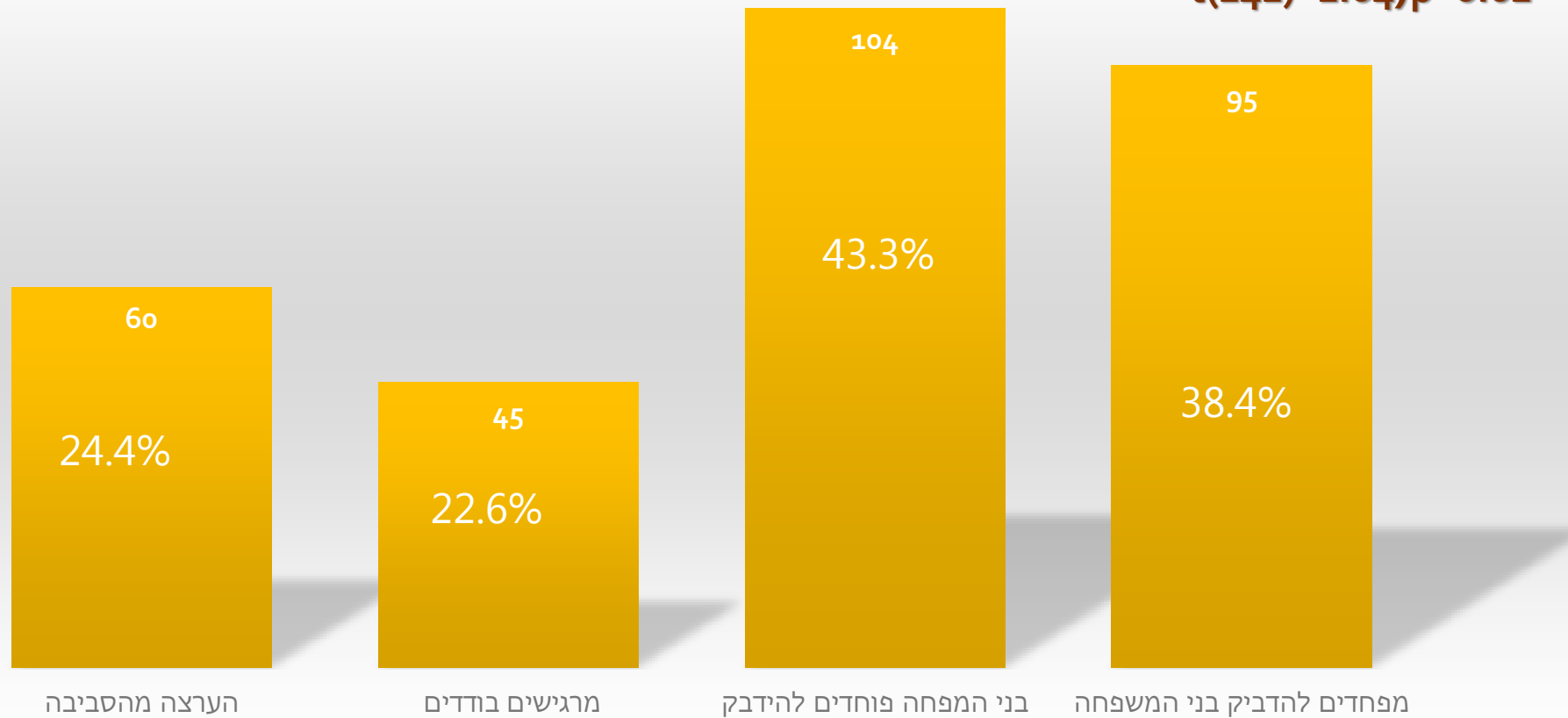
תוצאות המחקר

- 247 אחיות ענו על השאלונים, 83.8% נשים (N=207)
- ותק מקצועי ממוצע 18 שנים
- 192 מהנשאלים הינן בעלי קורסים מתקדמים בסיעוד, בעיקר קורס טנמ משולב
- חצי מהנשאלים הצהירו כי עבדו במחלקות קורונה במהלך המגיפה (N=110, 45.6%) 26.9% מהם התנדבו לעבודה.
- חצי מהנשאלים הסכימו דרגו מ 7-10 כי יחזרו להתנדב שוב (N=104, 42.7%)

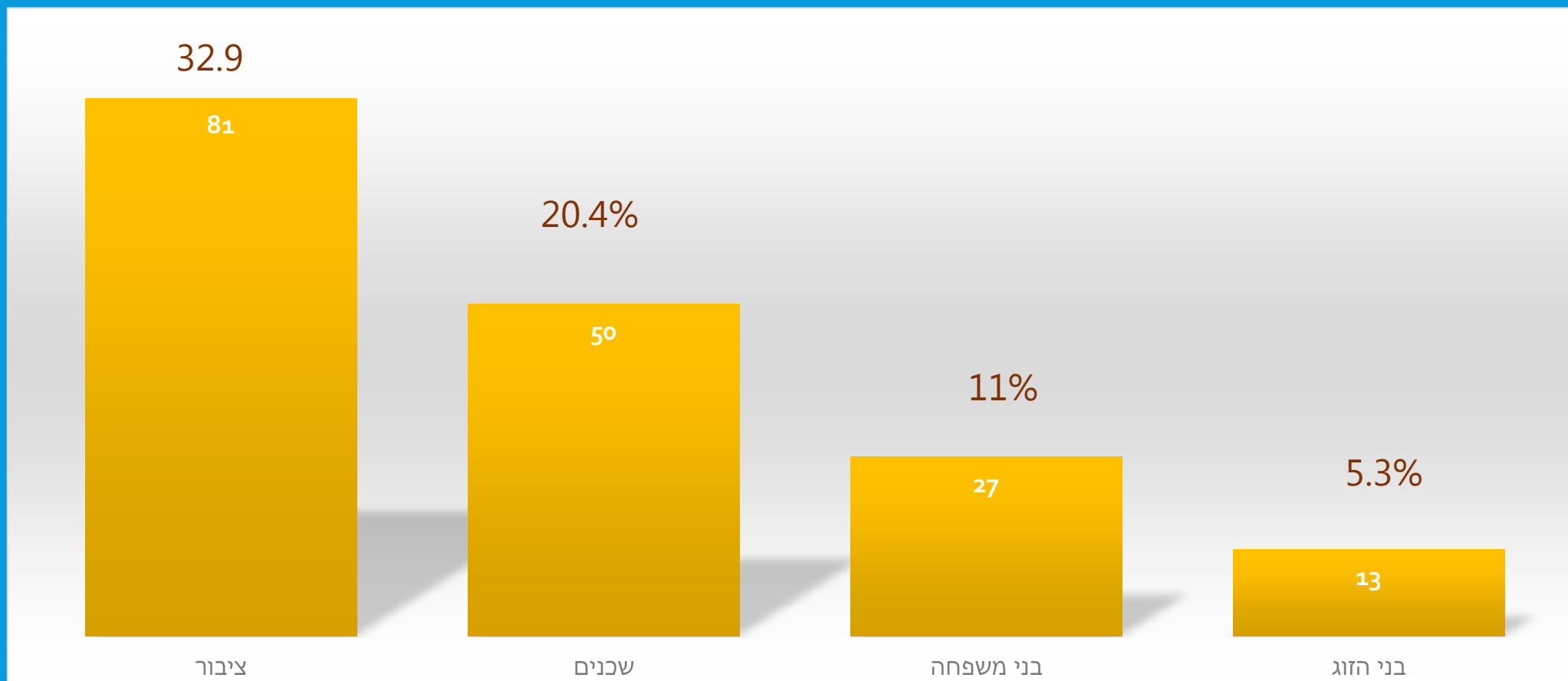

SOCIAL REJECTION דחייה חברתית

הבדלים סטטיסטיים מובהקים נמצאו בין אחרות
שעובדות במחלקות קורונה לבין שאר המחלקות**
 $t(141)=1.04$ $p=0.01$

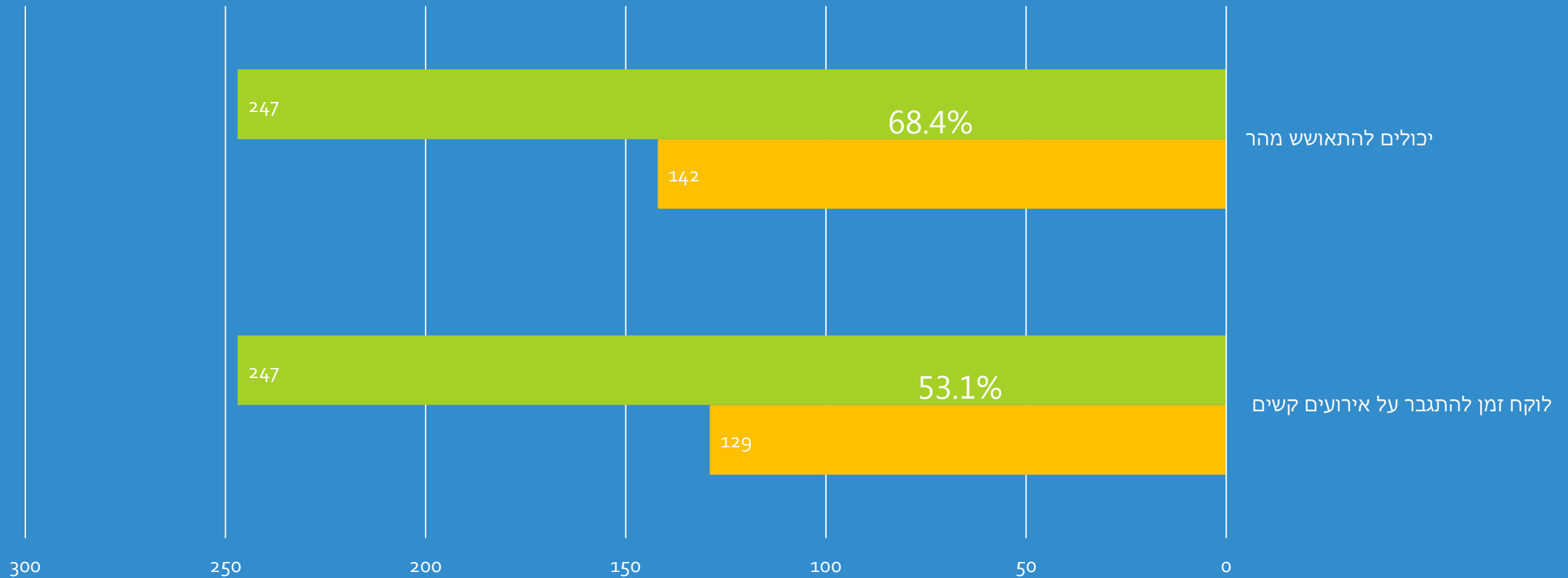
למרות שאחיות חשו פחות דחייה ממשפחותיהן, מאשר מהציבור כולו, הן חששו שהם עלולים להדביק וחשבו שמשפחותיהם פחדו להידבק

חוסן

לא נמצאו הבדלים
סטטיסטיים מובהקים בין מי
שעבד במחלקת קורונה
למחלקות אחרות

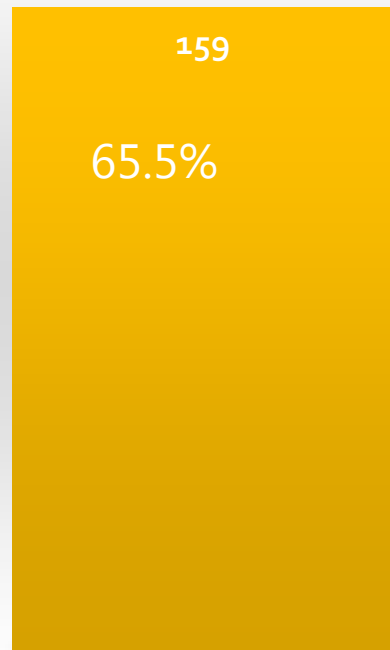
· ממוצע הציונים 17.9 (median 18.0; sd3.2)

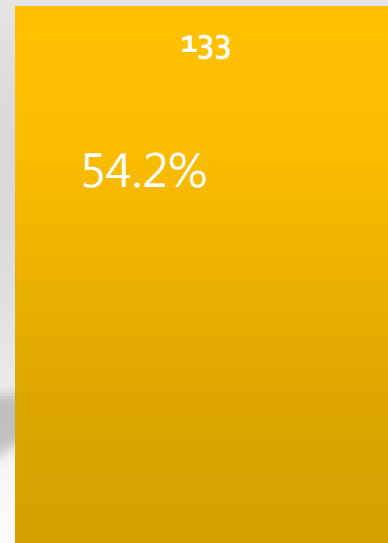
רווחה כללית

WELL BEING SCORE(RANG 0-110)

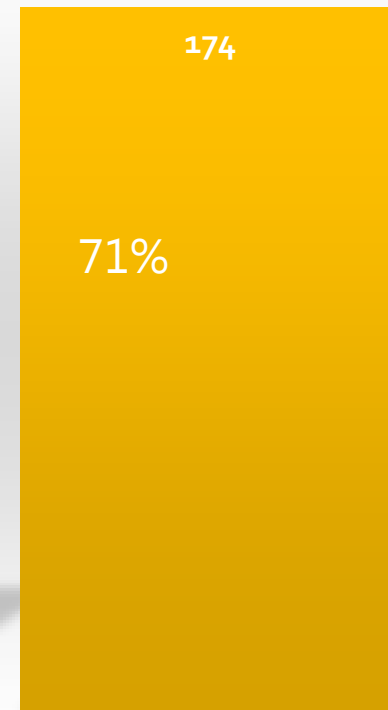
(mean) 56.2sd-6.2)

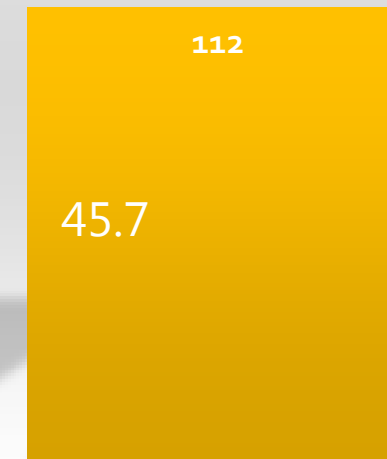
חיים מלאי סיפוק/עשירים

שחוק

דכדוך בדרגות שונות

מצב רוח ירוד

הבדלים סטטיסטיים
מובהקים נמצאו בין אחיות
שעובדות במחלקות קורונה
לבין שאר המחלקות**
([t(223) = 2.010, p = 0.046]

- נמצא קשר סטטיסטי בין רווחה כללית וחוסן ($r=0.13$; $p<0.05$)
- נמצא קשר סטטיסטי בין דחייה חברתית וחוסן ($r=2.25$; $p<0.05$)
- אף אחד מהמשתנים של דחייה חברתית, חוסן והאינטרקציה ביניהם לא נמצאו (מובהק סטטיסטית) כמשתנים מנבאים רווחה כללית
- חוסן לא נמצא כמשתנה ממתן סטטיסטית בין בידוד חברתית לרווחה כללית.

מסקנות

- במהלך מגפת COVID-19, האחיות היו הדומיננטיות "חיילים" הנלחמים בחזית התפרצות המגיפה הזו. למרות שהציבור שיבח אותם והכיר בהם, מחקר זה הוכיח שהאחיות חשו בידוד פיזית על ידי הציבור.
- בתחושות הדחייה החברתית כמעט פי שלושה בין בני המשפחה לציבור.
- למרות שאחיות חשו פחות בידוד חברתית ממשפחותיהן, הן חששו שהם עלולים להדביק אותם וחשבו שמשפחותיהם פחדו להידבק

ציוני רווחה כללית נמוכים – מצוקה קשה

ציוני הרווחה הכללית נמצאו נמוכים בקרב הנשאלים, והראה מצוקה קשה, במיוחד עבור אחיות שעבדו במחלקות קורנה. הבדל זה נמצא למרות העובדה שאחיות שעובדות במחלקות COVID-19 מוגנות יותר מפני זיהומים ומאובטחות יותר באמצעות ציוד מגן, Shreffler et al., (2020)

למרות שהשיעורנו כי חוסן עשוי לשמש כמשתנה מתווך לרווחה כללית ודחייה חברתית, המחקר שלנו לא תמך בהנחה זו. חוסן לא נמצא כמתווך של רווחה גם בהשוואה בין המתנדבים ואלה שלא.

חוסן גבוה יותר כאסטרטגיה להגנה על גורמי לחץ אישיים במגיפה

המלצות

- חיזוק הקשבה ועזרה לעמיתים תוריד את תחושת הבידוד.
- מודעות , הקשבה, תמיכה הם צעדים ראשוניים להבנת הבעיה וטיפול בה
- חיזוק תחושת המסוגלות של הצוותים, הפחתת הבידוד עלולה לשפר את הרווחה הכללית
- העובדים במחלקות כתר עלולים לסבול יותר מתחושת בידוד ורווחה כללית ירודה, עלינו לפעול כעמותה לקרב את המחלקות הללו, לגייס אותם כשותפים פעילים ולבחון את צורכיהם

תודה על ההקשבה

